

## **Strateginen yleiskaava 2050 ehdotus, Mäntsälä, lausunto Mäntsälän kunnalle**

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta 17.03.2026 § 33  
293/00.04.01/2026

### **Valmistelija**

Ikonen Ekaterina, [etunimi.sukunimi@tuusula.fi](mailto:etunimi.sukunimi@tuusula.fi)  
Garcia Liisa  
Keinänen Hanna  
Paajanen Mikko

### **Lausuntopyyntö**

Mäntsälän kunnanhallitus on päätöksellään 26.1.2026/ § 3 päättänyt asettaa Mäntsälän strategisen yleiskaava 2050 ehdotuksen alueidenkäyttölain 65 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 19 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville ja siitä pyydetään viranomaislausunnot. Yleiskaavaehdotus pidetään nähtävillä 4.2.–13.3.2026 välisen ajan.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle myönnettiin lisää aikaa lausunnon toimittamiseksi 24.3.2026 asti. Kirjalliset muistutukset tulee toimittaa osoitteeseen: Mäntsälän kunta, kuntakehityspalvelut Heikinkuja 4 04600 MÄNTSÄLÄ tai sähköpostitse: [kirjaamo@mantsala.fi](mailto:kirjaamo@mantsala.fi) Kuoreen merkintä / sähköpostiin otsikko: Strateginen yleiskaava 2050 ehdotus

### **Lausuntopyyntöä koskeva toiminta**

Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma koko kunnan alueelle. Siinä näkyvät Mäntsälän kunnan maankäytön suuret linjat ja tavoitteet sekä erilaisten toimintojen yhteensovittaminen ja yleispiirteiset aluevaraukset, jotka edelleen ohjaavat alueidenkäytön suunnittelua ja järjestämistä, asemakaavoitusta ja tarvittaessa osayleiskaavoitusta. Kaavatyö on aloitettu maankäyttö- ja rakentamislain (MRL) voimassaolon aikaan. Kaavan laatimisprosessi noudattaa alueidenkäyttölaissa määriteltyä yleiskaavan laatimisprosessia (AKL luku 5).

Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 viestii siitä, miltä kunta näyttää yleiskaavan tavoitevuotena 2050. Sillä määritellään kunnan maankäytön tulevat kehittämisen painopisteet. Se ohjaa kunnan maankäytön suuntia ja tukee kunnan strategisia linjauksia ja tavoitteita.

Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 on oikeusvaikutteinen ja se toimii koko kunnan sisäisen maankäytön ohjausvälineenä. Mäntsälän yleiskaavan laadinta aloitettiin v. 2018. Mäntsälän yleiskaava 2050 luonnos 1 tehtiin tarkempaan aluevarauskaavatyypinä. Se oli julkisesti nähtävillä v. 2021. Kaavatyön edetessä tehtiin v. 2023 päätös, että yleiskaava tehdään strategisena.

### **Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan lausunto**

#### **Luonto**

Huomautamme, että Sitowisen vuonna 2023 koostamaa selvitystä yleiskaavaa varten laadituista luontoselvityksistä (Sitowise 2023: Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 - Luontoselvityskooste) ei ole sisällytetty yleiskaavan kommentoinnin aineistoihin. Tämä kooste antaa

aiheesta hyvän kokonaiskuvan koko kunnan alueelta, ja tarjoaa keskeistä tietoa kaavan kommentointia varten, mm. kartalle koostettuna erilaisten kansainvälisesti, kansallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiden luontoalueiden arvoluokituksen osalta.

Yleiskaavan edellisen vaiheen SL-1 -luonnonarvokohteista vain kaksi on sisällytetty nyt kaavaehdotukseen: Kotojärven metsäalue ja Lukkokoski. Kahdeksan maakuntakaavassa luonnonsuojelualueeksi merkittyä luontoarvokohdetta on saanut SL-1/MY -merkinnän: Soidinsuo, Vottonjärvi, Luutasuo, Löytynkalliot, Mäyränsuo, Pahnämäki, Suojärvensuot ja Palomäensuo. Kymmenelle luontokartoituksissa maakunnallisesti arvokkaiksi todetulle kohteelle on annettu MY-merkintä: Vähä Matjärvi, Luutasuon länsiosa, Isosuo, Hirvikorvenkallio I, Hirvikorvenkallio II, Ketunoja, Sandberginpellon metsä, Hakkarinoja, Ohkolanjoen varsi II ja Pivansuo. Katsomme, että maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet on syytä edelleen merkitä yleiskaavan SL-1 -alueiksi, koska MY-merkintä ei käytännössä suojaa niiden luontoarvoja. On myös huolestuttavaa, että MY-merkinnän kohteita ei ole listattu ja nimetty kaavakartoissa, jolloin ne eivät ole yksilöitävissä.

Alue SL-1/MY(9) Luutasuo kuuluu Koivumäki-Luutasuon Natura-alueeseen. MY-merkintä heikentää merkittävästi alueen suojelustatusta, ja voi näin ollen edellyttää vähintäänkin Natura-vaikutusten arviointia. Natura-vaikutusten arviointi voi olla paikallaan myös Aeron alueelle valtatie 25 varten suunnitellulle teollisuuden ja varastoinnin reservialueelle, sillä se sijaitsee Mustametsän Natura 2000 -alueen läheisyydessä. Lisäksi tällä alueella sijaitsevat maakuntakaavan viheryhteystarve ja ekologisen verkoston kannalta merkittävä laaja metsäalue.

MY- ja SL-1/MY -merkinnän alueet on kaikki luontoselvityksissä arvioitu maakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi, jotka täyttävät sekä LAKU-kriteerit (Uudenmaan liiton Luonnonympäristöjen arvottamisen kriteeristö Uudellemaalle) että METSO-kriteerit. Kaikki kohteet ovat pääasiassa joko luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia, ja kaikki suoluontotyypit ovat Etelä-Suomessa äärimmäisen uhanalaisia, erittäin uhanalaisia, uhanalaisia tai vaarantuneita. Kaikki SL-1/MY -kohteet ovat myös mukana Uudenmaan maakuntakaavassa suojelualueina. Toisin kuin SL-1 -merkintä, jolla pyritään turvaamaan luontoarvot edellyttämällä maisematyölupaa, vaikkei kohdetta perustettaisi viiden vuoden sisällä luonnonsuojelualueeksi, SL-1/MY-merkinnän määräys mahdollistaa maakunnallisesti arvokkaan kohteen hävittämisen viiden vuoden aikarajan umpeuduttua ilman, että edellytetään viranomaisen lupaa tai että viranomaista tarvitsee metsänkäyttöilmoitusta lukuun ottamatta tiedottaa. Kyseinen merkintä ei ole maakuntakaavaan merkityille suojelualueille ja maakunnallisesti arvokkaille kohteille riittävä luonnontilan säilymisen turvaamiseksi.

Johtuen edellä mainituista seikoista emme puolla maakuntakaavaan merkittyjen luonnonsuojelualuevarausten ja luontokartoituksissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltujen kohteiden poistamista strategisen yleiskaavan SL-1 -kohteista, ja kaava tulee palauttaa tältä osin valmisteluun.

Oikeusvaikutteiselta luontoliitekartalta on valmistelutyössä poistettu kaikki luo-merkinnällä merkityt paikallisesti arvokkaat luontokohteet. Katsomme, että luo-kohteet tulee lisätä oikeusvaikutteiselle luontoliitekartalle SL- ja s-alkuisten kohteiden kanssa. On tärkeää, että tieto arvokkaista luontokohteista on mahdollisimman selkeästi, helposti ja läpinäkyvästi saatavilla. Nämä luontokohteet ovat luonnon monimuotoisuudelle keskeisiä

ympäristöjä, kuten lehtoja ja korpia, soita, niittyjä ja laitumia sekä vesikohteita. Nyt luo-kohteet ovat mukana yleiskaavan selostuksen lopussa liitekartalla, joka ei ole oikeusvaikutteinen. Luo-kohteiden poisjättäminen oikeusvaikutteiselta liitekartalta lisää riskiä sille, että ne eivät tule huomioiduksi maankäytöstä päätettäessä. Kuntakehityslautakunnan Mäntsälän strategiselle yleiskaavalle asettamassa tavoitteessa ”Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä” on linjattu, että kaavalla halutaan turvata ekologisen verkoston ja arvokkaiden luontokohteiden säilyminen sekä luonnon monimuotoisuus. Tämä on linjassa mm. Suomen luonnonsuojelulain ja EU:n luontodirektiivin tavoitteiden kanssa. Maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden jättäminen pois oikeusvaikutteisista SL-1 -kohteista sekä luo-kohteiden jättäminen selostuksen liitekartalle on ristiriidassa kaavan tavoitteiden kanssa, sillä näiden kohteiden säilymistä ei voida taata ilman riittäviä ja oikeusvaikutteisia kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Yleiskaavassa esitettyjä ekologisia yhteyksiä on karsittu huomattavasti kaavoituksen edelliseen vaiheeseen verrattuna. Kaikki kartoituksissa (Sitowise 2024: Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 -Ekologinen verkosto) määritellyt 31 paikallisesti tärkeää ohjeellista ekologisen yhteyden merkintää on poistettu, ja jäljelle on jätetty vain kuusi maakuntakaavassa määriteltyä ohjeellista viheryhteystarvetta. Katsomme, että kartoituksissa määritellyt ekologiset yhteydet on syytä ottaa mukaan kaavaan, erityisesti maakunnallisten ekologisten yhteyksien ja maakunnallisten sini-viheryhteyksien, mutta myös ylikunnallisten ja paikallisten ekologisten yhteyksien osalta.

Lisäksi haluamme muistuttaa, että kunnilla on keskeinen rooli luontokadon ehkäisemisessä. Suomen ympäristökeskuksen mukaan Suomessa noin joka yhdeksäs eliölaji ja lähes puolet luontotyypeistä on luokiteltu uhanalaisiksi. Luontotyyppien heikentyminen ja elinympäristöjen väheneminen johtuvat osaltaan maankäytön muutoksista. Maankäytön suunnittelulla tulisi turvata arvokkaita luontokohteita. Luonnonsuojelualueet sekä metsäalueiden kytkeytyneisyys ovat merkittäviä tekijöitä monimuotoisuuden säilyttämisessä. YK:n, EU:n ja Suomen tavoitteena on pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä.

## **Hulevedet**

Selostuksessa on tärkeää tuoda selkeästi esiin työmaavesien kuormittava vaikutus (esim. sivun 119 hulevesitekstin yhteyteen). Rakentamisen aikaiset hulevedet ovat usein merkittävä kuormituspiikki vastaanottavissa vesistöissä, ja ne tulee huomioida työmailla riittävällä tasolla ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta ravinteiden, kiintoaineksen ja haitta-aineiden pääsy vesistöihin voidaan estää.

## **Pintavedet**

Kaavaselostuksessa todetaan, että vesialuemerkinällä on osoitettu alueen järvet ja suurimmat lammet sekä FCG:n laatiman pienvesiselvityksen mukaiset keskisuuret savimaiden joet. Jokien osalta kartalle on merkitty kaavaselostuksen mukaan Mustijoki, Mäntsälänjoki, Ohkolanjoki ja Sääksjärvenjoki. Vesienhoidon suunnittelussa Mäntsälän alueelta tarkastellaan keskisuurina savimaiden jokina Mustijokea, Mäntsälänjokea ja Hirvihaaranjokea. Pieninä savimaiden jokina tarkastellaan Torpinjokea, Piurunjokea, Virenoja-Rapuoja, Saarenjokea, Koukunojaa, Mustajokea, Parkojaa ja Ohkolanjokea sekä pienenä turvemaiden jokena Suojärvenojaa. Kaavamateriaaleista ei löydy perustelua sille, että yleiskaavassa käytetään eri jaottelua kuin

vesienhoidon suunnittelussa. Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä tila, ja se tulisi saavuttaa kaikilla vesienhoidossa tarkasteltavilla vesimuodostumilla. Siksi olisi tärkeää, että yleiskaava koskisi kaikkia vesienhoidon vesimuodostumia. Haluamme myös huomauttaa, että uuden teollisuuden ja varastoinnin reservialueen sijoittaminen Ohkolanjoen alueelle voi entisestään heikentää tyydyttävässä ekologisessa tilassa olevan joen tilaa.

Kaavaselostuksessa todetaan, että järvien ja vesistöjen rannoilla on huolehdittava tulvasuojelusta. Järvet ovat myös vesistöjä, joten virkettä tulee muokata.

## **Pohjavedet**

Ojalan 1-luokan pohjavesialue on Mäntsälän vedenhankinnan kannalta merkittävä. Pohjavesialueella sijaitsee Ojalan vedenottamo, josta saadaan lähes puolet Mäntsälän vedentarpeesta. Ojalan 1-luokan pohjavesialueelle esitettyä uutta asuinaluetta on selvästi pienennetty luonnosvaiheesta, mikä on positiivista pohjaveden suojelun ja Ojalan vedenottamon toiminnan turvaamisen kannalta.

Ojalan pohjavesialueen halki on edelleen esitetty ohjeellinen tieliikenteen yhteystarve, joka toimisi myös raskaan liikenteen ja mahdollisesti vaarallisten aineiden reittinä. Kaavaselostuksessa arvioidaan, että tästä aiheutuu riski pohjavedelle, ja mikäli tien rakentamisaikavälillä pohjavettä suojaava savipatja puhkaistaan, kasvaa pohjaveden muuttumis- ja pilaantumiskahva merkittävästi. Uuden tieyhteyden tarvetta, sijaintia ja toteutustapaa on syytä jatkossa tarkastella kriittisesti.

Kaavaselostuksessa käytetään Sälinkääntien varteen ja Ojalan pohjavesialueelle sijoittuvasta työpaikkatoimintojen alueesta edelleen nimitystä Sälinkääntien teollisuusalue. Teollisuusalueet aiheuttavat merkittävän riskin pohjavedelle, ja ne soveltuvat huonosti pohjavesialueille. Kyseisen alueen kaavamääräyksen mukaan alueelle voi sijoittua toimisto-, palvelu-, liike- ja varastotiloja, joten alueesta tulisi käyttää esim. nimitystä Sälinkääntien työpaikka-alue. Kyseistä aluetta koskevaan kaavamääräykseen (työpaikkatoimintojen alue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia) on kirjattu, että alueelta tulee varmistaa sujuvat yhteydet seudullisille ja valtakunnallisille pääväylille. Ilmeisesti kyseisellä määräyksellä halutaan varmistaa ohjeellisen tieliikenteen yhteystarpeen toteutumista, vaikka sen tarve tullaankin ratkaisemaan vasta myöhemmin.

Pohjavesialueita koskevassa kaavamääräyksessä todetaan ensin, että "asemakaavassa tulee tutkia mahdollisuutta sade- ja sulamisvesien johtamiseen katoilta ja muilta puhtailta alueilta selkeytys- ja imeytysalueille" ja sitten, että "pohjaveden muodostumisen turvaamiseksi puhtaat hulevedet on imeytettävä maaperään". Sade- ja sulamisvesillä tarkoitetaan hulevesiä, eli samasta asiasta on määrätty kaksi kertaa, mutta ensin lievemmin (tulee tutkia mahdollisuutta) ja myöhemmin tiukemmin (on imeytettävä). Kaavamääräys on epäselvä ja tulee muuttaa yksiselitteiseksi.

Kaavaselostuksessa on jonkin verran epätarkkuuksia pohjavesiin liittyen, jotka on syytä korjata:

- Pohjavesialueet-kappaleessa (s. 39) todetaan, että Ojalan pohjavesialue olisi hyvässä tilassa oleva riskipohjavesialue. Ojalan pohjavesialue on kuitenkin huonossa kemiallisessa tilassa. Lisäksi vedenottamon alueella

pohjavesi on korkeustasolla noin +68 m mpy. Kappaleessa myös viitataan kuviin 50 ja 51, vaikka selostuksen kuvat loppuvat numeroon 48.

- Pohjavesialue-kappaleessa (s. 100) todetaan, että Ojalan pohjavesialue kuuluu luokkaan 1 ja Lukon luokkaan 1E. Tämän jälkeen todetaan, että "Mäntsälässä ei ole muita vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita" ja sen jälkeen, että "Luokkaan Muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue kuuluu 10 pohjavesialuetta". Aiemmalla virkkeellä ilmeisesti on tarkoitus todeta, ettei Mäntsälässä olisi muita vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä niin Levanto-Vasaraistennummen kuin Saaren pohjavesialueet kuuluvat luokkaan 1.

- Vaikutukset pohjaveteen -kappaleessa (s. 150) todetaan, että "koska lähes kaikilla pohjavesialueilla on kohonnut tai korkea pohjaveden haavoittuvuus, on näidenkin alueiden (Sääksjärvi ja Saari) jatkosuunnittelussa kiinnitettävä huomio pohjaveden suojeluun". Pohjaveden suojeluun tulee kiinnittää huomio jatkosuunnittelussa kaikilla pohjavesialueilla, ei vain Sääksjärven ja Saaren alueella.

- Mahdolliset energiajärjestelmät ja uusiutuvan energian hyödyntämispotentiaali -kappaleessa (s. 153) todetaan, että "Ojalan pohjavesialueella maalämpöä ei voida käyttää". Maalämpöä ei tule kuitenkaan käyttää muillakaan pohjavesialueilla.

**Esittelijä**

vs. ympäristökeskuksen johtaja Suurkuukka Miia

**Päätösehdotus**

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta päättää

- antaa selostusosan mukaisen lausunnon asiasta Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 ehdotus

**Kokouskäsittely**

Puheenjohtaja Merja Vikman-Kanerva ilmoitti olevansa hallintolain 28.1 pykälän kohdan 7 mukaisesti esteellinen ("yleislausekejäävi") ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Varapuheenjohtaja Henna Hassinen toimi puheenjohtajana tämän pykälän käsittelyn ajan klo 18:00-18:20 ja tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta.

**Päätös**

Ehdotus hyväksyttiin.